**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ**
**імені Блаженнішого Володимира,**
**Митрополита Київського і всієї України**
**МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**

# ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ: ІСТОРИКО-ПОЛІТОЛОГІЧНІ ДИСКУСІЇ

*(за матеріалами наукового засідання)*

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

***Випуск 3***

Хмельницький – 2016

**День Соборності України: історико-політологічні дискусії***:*
Збірник наукових праць Хмельницького інституту МАУП. – Випуск 3. – Хмельницький, 2016. – 148 с.

**УДК 94(477).084.61**
**ББК 63.3(4Укр)**
**З 53**

**День Соборності України: історико-політологічні дискусії : зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. – Хмельницький : Вид-во Хмельницького ін-ту МАУП, 2016. – Вип. 3. – 148 с.**

У збірнику наукових праць вміщено статті, виголошені на засіданні Всеукраїнської науково-практичної конференції "День Соборності України: історико-політологічні дискусії". Авторами статей розкрито такі питання: історія української державності; День Соборності України: початки ідеї соборності; передумови возз'єднання українських земель; Акт возз'єднання українських земель: політологічний аналіз; День Соборності України: історія та сучасність.

**Редакційна колегія:**

**Головний редактор: Білий Л. Г.**, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Хмельницького інституту МАУП.

**Члени редакційної колегії:**

**Авсієвич А.В.,** доктор філософії в галузі права; **Байдич В.Г.,** кандидат історичних наук, директор Державного архіву Хмельницької області; **Брицький П.П.,** доктор історичних наук, професор; **Гуменюк А.Ф.,** кандидат економічних наук, доцент; **Гундерук Л.М.,** кандидат психологічних наук, доцент; **Дацюк О.А.,** кандидат богослов'я; **Ковальчук Т.В.,** кандидат історичних наук, доцент; **Коцюк В.Д.,** кандидат історичних наук; **Олійник В.В.,** кандидат педагогічних наук, доцент; **Олійник М.П.,** кандидат історичних наук, доцент; **Парандій В.О.,** кандидат історичних наук, доцент (відповідальна за випуск); **Трембіцький А.М.,** кандидат історичних наук, старший науковий співробітник.

**Рецензенти:**

***Лозовий В.С.,*** *доктор історичних наук, професор (м. Київ).*
***Дацків І.Б.,*** *доктор історичних наук, професор (м. Тернопіль).*

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Хмельницького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 1 від 28 січня 2016 р.)

© Хмельницький інститут
Міжрегіональної Академії управління персоналом, 2016

**День Соборності України: історико-політологічні дискусії***:*
Збірник наукових праць Хмельницького інституту МАУП. – Випуск 3. – Хмельницький, 2016. – 148 с.

**О. А. Дацюк,**
*кандидат богослов'я*
*(м. Хмельницький)*

# ДУХОВНІ АСПЕКТИ ЄДНАННЯ ТА РУЙНАЦІЇ ДЕРЖАВ

Говорячи про Акт злуки 1919 року, як про пік піднесення української державності, який так і не вдалося тоді реалізувати, бо зовсім скоро Україна знову залишилася бездержавною та роз'єднаною, одразу зазначу, що досліджуючи духовні причини, які сприяють розквіту, об'єднанню і руйнації держав, відповідно до християнського розуміння, за великим рахунком, «Держава є надання Господом людям можливості самостійно облаштовувати своє суспільне життя з тим, щоб такий устрій допомагав запобігати гріху через протидію йому засобами права і влади».

Один із самих давніх устроїв держави на теократичних засадах сягає Ветхозавітних часів, але тривало це недовго – люди захотіли обрати собі царя.

Отже, здавен люди і народи об'єднувалися у держави, беручи участь у взаємному політичному спілкуванні. Але основна аксіома політики не завжди до кінця була усвідомленою більшістю людей – ця аксіома стверджує, **що право і держава виникають з внутрішнього, духовного світу людини,** поєднуючи людей у державу саме на ґрунті глибинної внутрішньої єдності.

Спроба такого об'єднання, яке з об'єктивних причин не було завершене, й відбулася 22 січня 1919 року, коли на Софіївському майдані в Києві було виголошено IV Універсал Директорії про злуку Української Народної Республіки (УНР) та Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР).

Так, 97 років тому Господь благословив нашу Державу актом об'єднання, яке мало велике значення, бо перетворило соборність українських земель на ідеал, мрію, одвічне бажання людей, яка зараз втілена у життя, але, на жаль, мало нами усвідомлюється і цінується... Насправді наш народ, напевно, найбільше бажав мати свободу і… найменше її мав, будучи змушений сотнями років працювати на своїх сусідів.

Так і історія певний час уперто не хотіла, а дехто і сьогодні не хоче визнавати "українця", бо часто-густо великі сини нашої землі перекуплювались, вивозились, а то й знищувались, а коли згадували їх, то тільки в контексті історії т. з. "старших братів і сестер".

Дуже прикро, але й сьогодні для багатьох європейців і американців Україна асоціюється не з поетом Шевченком, істориком Грушевським, конструктором Сікорським, а найчастіше з братами Кличко, футболістом Шевченко і остарбайтерами. Складається враження, що в очах світової спільноти ми, українці, це здоровані, які вміють махати руками і працювати на економіку інших держав.

Важливо, що сьогодні ми святкуємо День соборності, згадуємо злочини радянського режиму тощо, але очевидно й те, що «історія нас вчить тому, що вона ніколи, нічому не навчила народи»…

Хотілося б особливо зазначити і те, що вивчаючи відношення Церкви до суспільних, політичних і державотворчих процесів, потрібно насамперед враховувати відмінність природи Держави і Церкви, але водночас парадоксальну спільність їх кінцевої мети: Церква заснована безпосередньо Господом Ісусом Христом; Держава – благословенна Богом в процесі людської історії після гріхопадіння. Метою Церкви є вічне спасіння людей, Держави – турбота про їх земне благополуччя.

Але, як вказує досвід, земне благополуччя, виявляється, не мислиме без виконання правил, в основі яких лежить християнське вчення про любов до Бога і ближнього: знання не приносять користь суспільству, якщо ними володіють морально низькі або підступні люди. Виявляється людина не може бути щасливою, навіть маючи великі матеріальні статки, якщо немає спокою у душі і т. ін. Саме тому завдання та діяльність Церкви і Держави співпадають, як би це парадоксально не звучало, у здійсненні місії щодо спасіння душі.

Якщо мислити у цьому напрямку, то ми прийдемо до висновку, що Церкву і Державу об'єднують не лише спільні, якщо так можна висловитися, «стратегічні задачі», але й глибинні внутрішні процеси.

«Насправді держава твориться внутрішньо, душевно й духовно; й державне життя лише відображається у зовнішніх діях людей, а здійснюється та протікає у їх душах...». Якщо у державі безлад – усе

це наслідки, насамперед, духовної кризи людей, плоди внутрішнього розладу, який вже відбувся значно раніше. Як тут не пригадати слова про розруху професора Преображенського з «Собачого серця» М.Булгакова? Так і наші побожні предки реагували на лихоліття: війни, голод, повені, мор... «Згрішили ми!» – вони не шукали зовнішніх факторів, знаючи справжню першопричину негараздів – плачевний духовний занепад людей.

Акт злуки 1919 року, на мій погляд, є плодом народної молитви, адже тут відбулося з'єднання воєдино двох частин держави, де формувалися покоління людей з різними традиціями, з не завжди однаковою культурою, але усі непорозуміння, взаємні звинувачення, ненависть, ворожнеча були забуті, усе було переможене любов'ю, завдяки якій тоді й відбулося об'єднання.

Важливо, що це був не просто акт насильницького приєднання, але добровільний союз, який міг відбутися лише на ґрунті істинного патріотизму і здорового націоналізму, який не стоїть на пихатості та піднесенні одного шляхом приниження іншого народу, але є глибинним єднанням людей, котре виникає з їхньої духовної та культурної однорідності, спільної мови, єдиної народної долі, історії, однієї віри, спільної молитви.

Цей союз не встояв, але свою роль зіграв і головним є те, що у факті об'єднання УНР і ЗУНР народ побачив пік піднесення української державності.

Не мені судити про причини того, чому Україна одразу знову стала етнічно роз'єднаною, роздертою територіально, поневоленою національно, але зверну увагу лише на наступне: морально низькі, продажні люди, безпринципні кар'єристи, цинічні демагоги, свавільні й власні авантюристи, не говорячи вже про справжніх злочинців, завжди були у політиці...

Отже, події 1919 року є уроком для усіх нас. Пам'ятаймо слова, які об'єднували українських патріотів у 1919 році: "У соборності українських земель, **у нашій єдності духу**, у нашій спільній праці, у нашій взаємопідтримці сила українства і запорука його перемоги, утвердження ... могутньої, багатої і щасливої держави на віки!" Ці слова є дуже актуальними і сьогодні!

Будемо пам'ятати, що справжня здорова держава стоїть на

духовних основах. І там, де є у душах людей багато бруду: ненависть, гордість, неправда та інші пороки, не може бути справжньої Держави, вона обов'язково перетвориться на трухлявого зсередини, пустотілого колоса (істукана), який у будь-яку мить може ганебно рухнути і розсипатися на мілкі осколки.

Будемо ж дорожити єдністю України! Слава Україні!

**День Соборності України: історико-політологічні дискусії***:*
Збірник наукових праць Хмельницького інституту МАУП. – Випуск 3. – Хмельницький, 2016. – 148 с.

## ЗМІСТ

**Білий Л. Г.**
ОБ'ЄДНАНЯ НАВКОЛО ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ
ЯК ПРАКТИЧНИЙ ПАТРІОТИЗМ…….. 3

**Адамський В. Р.**
СТУДЕНТСТВО КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
У СПОГАДАХ Б. СИВЕНКА……. 8

**Атаманюк А. В., Атаманюк М. В.**
СУВЕРЕННІСТЬ ДЕРЖАВИ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ……. 22

**Білошицький С. В.**
СОБОРНІТЬ УКРАЇНИ ЯК ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНА
ІДЕЯ ТА ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ЄДНОСТІ Й ЗГОДИ
В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ……. 30

**Григоренко О. П., Григоренко Л. О.**
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
КОНТРОЛЬОВАНОГО ЛІБЕРАЛІЗМУ (50-ті роки ХХ ст.)….. 41

**Григоренко О. П., Григоренко Л. О.**
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКА (ХМЕЛЬНИЦЬКА) ОБЛАСТЬ
У 1939 – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1941 РР. ……. 55

**Григоренко О. П., Григоренко Л. О.**
НАРОДНИЙ РУХ УКРАЇНИ: 26 РОКІВ У БОРОТЬБІ
ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ І РОЗБУДОВУ УКРАЇНИ…….. 74

**Дацюк О.А.**
ДУХОВНІ АСПЕКТИ ЄДНАННЯ ТА РУЙНАЦІЇ ДЕРЖАВ…… 89